

NAPONTA

214

PERC

VAN-E

becsülete A LÁTHATATLAN MUNKÁNAK?

V. KULCSÁR ILDI
írása

Finom az ebéd, ragyog a konyha meg a nappali, a gyerek szülői segítséggel megtanulja a másnapra feladott nehéz verset, közben „kivasalódnak” az ingek, pólók, nadrágok, és a mosógép is dolgozik. Csakhogy ezeket a csodákat nem egy tündér viszi véghez, hanem a család valamelyik tagja! Csöndesen, háttérben, láthatatlanul. Fizetség nélkül.

A kanadai Quebec női szervezete, az AFEAS 2001-ben kezdeményezte igen bölcsen, hogy legyen világnapja a láthatatlan munkának. Arra a naponta több órán át végzett, értékes tevékenységre akarták felhívni a figyelmet, amely nélkül nem működne a társadalom „mikroüzemei”, a családok.

Miért becézzük láthatatlannak a saját otthonunkban végzett idő- és energiaigényes munkát? Mert csak akkor tűnik fel, ha nem végezzük el! Ha senki nem vásárol be, és nem cipeli haza a főzéshez szükséges alapanyagokat, ha nincs, aki elkészítse az ebédet, megterítse, majd leszedje az asztalt, elmosogassa az edényeket, felporszívózza a lakást, letörölje a port, elpakolja a szétdobált játékokat, ruhákat, könyveket, kimossa és kivasalja az ágyneműt meg a család ruháit (összeparóztassa a zoknikat), kikérdezze a gyerek(ek) leckéjét, lenyírja a fűvet, gondozza a virágokat, feladja a csekkeket, és kikalkulálja, mire mennyit költhetünk. Valószínűleg hosszan sorolhatnám még azokat a tevékenységeket, amelyeket el kell végeznünk, különben a legszebben berendezett otthonból is disznóól lesz néhány hét alatt. Ráadásul, ha nem figyelünk a mikroüzemünk kötelezettségeire – arra, hogy a levegőn kívül szinte mindenért fizetni kell –, gyorsan a társadalom peremére sodródhatunk. Csakhogy ezért a munkáért legfeljebb köszönet jár (jobb helyeken), tehát azok a nők, akik a családi üzem működéséért tevékenykednek, általában röstelkedve szokták említeni, hogy ők „csak” háztartásbeli, főhivatású anyák vagy nagymamák.

ÖSSZEROPPANNA A GAZDASÁG

– Nem akarom bántani a férjemet, mert átlendültünk a válásig, de azt elmesélem, hogy a kisfiunk születése után egy-

re főlényesebben bánt velem, pedig a gyerekünk kétéves kora után nemcsak a háztartást vezettem és a kicsikémet nevelgettem otthon, hanem négyórás munkát is végeztem a céggel kötött szerződés alapján – meséli egy negyvenkét éves könyvelő. – Bizony nagyon nehéz volt egy örökmozgó kisfiú napjaiból ellopni annyi időt, hogy leüljek a számítógép mellé, és elvégezzem a napi penzumomat, a férjem mégis furcsán köszöntött, amikor hazaért. „Szevasztok, naplopók, mennyit pihentetek ma?” Többször mondtam, rosszulesik nekem, de nem változtatott. Sírta, veszekedtem, majd a sors, az égiek(?) kegyelme új helyzet elé állított minket. A kisfiunk harmadik születésnapja előtt fél évvel létszámleépítés miatt kirúgták őt attól az asztalos cégtől, ahol gyakran napi tízórai munkával elég jól keresett. A teljes összeroppánásából értettem meg, hogy szerintem csak az dolgozik, aki reggel felkel, és rohan a munkahelyére. Tehát az nem munka, ha órákig ülök a számítógép előtt vagy meleg ételt teszek az asztalra, és elpakolom a rengeteg gyerekjátékot. Furcsa az élet, hiszen nem tudtunk mást tenni, minthogy ő maradt otthon az óvodakezdetig, engem pedig visszavett a cégem teljes munkaidőben. Családfenntartó lettem! És az egyébként szorgalmas férjemnek vagy a takarításra, vagy a főzésre, vagy a gyerekre nem jutott elég ideje. Aztán egy este kitört: nem bírom ezt a rabszolgamunkát! No, ezután kezdtünk beszélgetni,

és együtt rájöttünk: nem érdekes, hogy a macsó barátai kinevetik, mert kispapa, lényegtelen, hogy az anyukája szerint botrány, hogy én dolgozom, és ő van otthon, csak az fontos, hogy mi ketten bízunk egymásban, és úgy osszuk meg az otthoni teendőket, hogy egyikünk se rokkanjon bele. A férjem nem diplomás, de okos, jólelkű férfi, tehát a kispapasága óta fűtyül az előítéletekre, és kiveszi a részét az otthoni teendőkből, pedig van már munkája, és tavaly szeptember óta óvodás a kisfiunk. Mégis félek a második gyerektől: vajon nem tér-e vissza régi szerepéhez, ha én megint „csak” anyuka leszek?

– A mi társadalmunk végtelenül hagyományos, amelybe a gender szerepek (a társadalmi nemi szerepek) hihetetlenül mélyen bevasalódtak – mondja Giczi Johanna szociológus, a Központi Statisztikai Hivatal szakmai tanácsadója, az ELTE tanára, aki kiváló előadást tartott a Nagycsaládok Országos Egyesületének konferenciáján a láthatatlan munkáról. – Ennek megfelelően azt a munkát övezi komoly megbecsülés, amely jelentős bérrel, jól hangzó státusszal, előléptetéssel jár, hiszen a társadalmi értékrend a karrierre épül. Ezzel szemben a háztartási munkának – s mindannak, ami a család működtetésével és összetartásával jár – minimális a megbecsültsége. Pedig ha „forintosítjuk” a láthatatlan munkát, elképesztő eredményre jutunk. Tudományosan megalapozott mérések alapján jelenthető ki, hogy ha-

zánkban mintegy 6836 milliárd forint értékű az évente elvégzett láthatatlan munka! Ez a szinte fel foghatatlan nagyságú összeg 25 százalékkal növelné az éves GDP-t (a bruttó nemzeti össztermék értékét), s bizony összeroppanna a gazdaság, ha mondjuk, holnaptól a láthatatlan munkát végzők fizetést kapnának az otthoni tevékenységeikért. Például a lakhatásra fordított munkával, azaz rendrakással, takarítással 1525 milliárd forintnyi munkát végzünk egy évben. Ha kifejtenék az otthoni élelmészre (főzés, tálalás, tiszorai-, uzsonnakészítés stb.) fordított időt, 3099 milliárd forintot kapnánk, mosással, te-regetéssel, vasalással 341 milliárd forint értékű munkát végzünk el ingyen, a gondoskodással töltött óráink 1518 milliárd forintot érnének.

GICZI JOHANNA
szociológus

A mai családokban még mindig sokszoros terhet cipelnek a nők, de előbb-utóbb mindenki számára világhossá fog válni: ha férfi és nő egyaránt dolgozik, az otthoni teendőkön igazságosan kell osztozniuk.

PAPA CSITÁJET KNYIGU

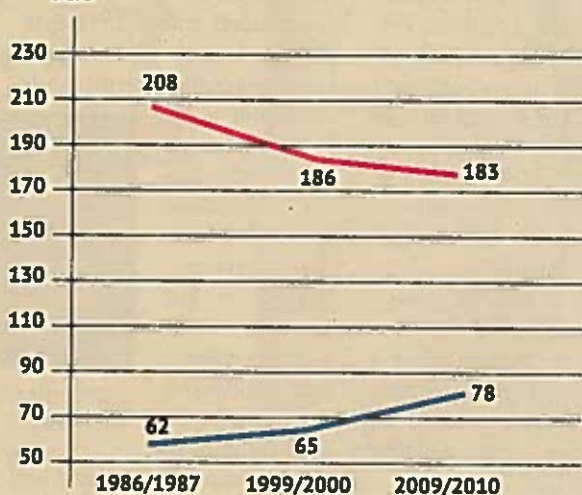
A Központi Statisztikai Hivatal tízévente készít időmérleget a háztartási munkáról – nagyhatalom vagyunk ez ügyben, hiszen a magyar Szalai Sándor módszerét használják világszerte –, amikor 40-50 000 ember készít naplót arról, mit csinál a nap huszonnégy órájában. Ezután a munkával töltött otthoni tevékenységeket forintosítják. Az egyik számítási mód szerint a főzést egy szakács órabérével mérik, a rendrakást, porszívózást egy takarítónőével... A legutóbbi időmérésekből kiderült, hogy a nyolcvanas évekhez viszonyítva csökkent a háztartási munkára fordított idő – bár ma is naponta 214 perc, közel négy óra! –, de a nők és férfiak tehervállalása között még nagy a különbség.

S most szakítsuk meg egy pillanatra a tudományos mé-

A HÁZIMUNKA mértéke

a 15–74 éves korú lakosság körében

A házimunkával töltött idő, egy átlagos napon, nemenként Perc

nő

férfi

	1986/1987	1999/2000	2009/2010
Főzés, terítés, tálatás	76	76	79
Mosogatás	28	29	33
Lakástakarítás, rendrakás	39	36	33
Mosás, vasalás	36	27	21
Varrás, ruhanemű javítás	14	3	3
Ház körüli munkák	9	8	10
Épület, helyiség karbantartása	3	2	1
Egyéb karbantartó, javító munkák	0	0	0

	férfi		
	1986/1987	1999/2000	2009/2010
Főzés, terítés, tálatás	9	11	18
Mosogatás	3	4	6
Lakástakarítás, rendrakás	7	8	8
Mosás, vasalás	1	1	1
Varrás, ruhanemű javítás	0	0	0
Ház körüli munkák	19	21	30
Épület, helyiség karbantartása	11	7	7
Egyéb karbantartó, javító munkák	10	9	6

FORRÁS: K

résekből levonható következtetések sorát, hogy meghallgassuk Mártát, a nyugdíjas gyógypedagógust, aki szerint a jövőben sem várható lényeges változás, hiszen évezredek hagyománya van annak, hogy a nők nagyobb terhet cipelnek, ráadásul napjainkban még idős korban sem könnyebb az élet. Mert bizony ő tiszteleggel felnevelt két gyereket a rendes, de az otthoni munkák vonatkozásában lusta férjével, ma mégis épp annyit robotol, mint fiatal korában. A lánya nyolc-tíz órát dolgozik marketingként egy multicégnél – csapatépítő és szakmai tréningekre jár, hogy megőrizze az állását –, a veje munkamániás informatikus, az unokák ellátása, nevelése az ő dolga. Viszti-hozza őket óvodába, iskolába, hetente kétszer buszozik a nagyobbal zeneórára, és tanul vele.

CSEHÁK HAJNALKA pszichológus

– Fáradt vagyok, és félek a nyártól – mondja komolyan. – Ők négyesben elutaznak két hétre, egyébként én leszek a kicsikkel. Programokat kell

szerveznem, hogy tartalmas legyen a nyaruk! A férjem alig segít, bár újabban egyre gyakrabban főz, amit nagyra értékelek, csakhogy közben túl sokat szidja a vejünket meg a lányunkat, de nincs igaz! Olyan keményen dolgoznak a fennmaradásért, hogy kötelességem ellátni a szülői szerepet (életemben másodszor), hiszen imádom az unokáimat!

A nagypapa konyhai tüsténkedése rímel arra az általános tendenciára, miszerint a férfiak kétszer annyi időt töltenek főzéssel, mint a nyolcvanas években. Fénykorát éli a gasztronómia, divat a főzés, nem maradhatnak ki a férfiak!

– A férjem negyven felett kapott rá a főzőcskézésre. Sült hússal és palacsintával kezdte – minden műalkotását megtapsoltuk a gyerekekkel! –, de ma már a legbonyolultabb ételeket is megfőzi, szakácskönyvből – meséli egy kétgyerekes édesanya. – Ez óriási előrelépés a gyerekkori élményeimhez képest, amelyek arról szóltak, hogy anyu rabszolgaként gürcöl, apám a lábát sem teszi be a konyhába. Ő hetven felé jár, és ma is büszkén állítja, hogy utoljára akkor készített egy rántottát, amikor főiskolás korában

éhes volt. Ehhez képest a férjem azt mondja, a főzés kapcsolja, elfeledkezik a cége gondjairól. Persze rengeteget kell mosogatni utána, mégis örülök, mert sok munkát vesz le a vállamról, és ma már jobban látja, hogy felháborítóan aránytalan volt korábban a munkamegosztás közöttünk. Sajnos nem minden területen tükröznek a számok hasonló javulást. A nők mosogatással, takarítással, rendrakással, mosással, vasalással naponta nyolcvanhét percet töltenek (kevesebb, mint a nyolcvanas évek átlaga), a férfiak viszont csak tizenötöt, bár a ház körüli teendőkre, karbantartásra, javításra ők fordítanak több időt. Szóval ma sem törne ki nevetés egy iskolai osztályból, ha olyan orosz nyelvkönyvből kellene tanulniuk, amelyet a mai negyven felettiek kaptak a 20. század végén. Emlékszem egy olvasmány kezdetére: „Papa csitájet könygu, mama várít v kuhnye”. A papa könyvet olvas, a mama a konyhában főz... Ezzel szemben, ha ma megnézzük a svéd televízió egy sikeres családi sorozatát, azt látjuk, hogy a mama ügyvédként dolgozik, a papa otthon van a gyerekek-

kel, s a párbeszédeik harsolytanak a mi vitáinkra, csak hogy fordítva. Ugyanis az a perlekedik: „Miért értél kés haza? Megtanultam a gyerekekkel a leckét, rendet rakta a nappaliban, már kétszer rreglegíttem a vacsorát...”

SZEREPAZAVAROK ÉS SZORONGÁSOK

Felesleges elhallgatnunk, hogy nemcsak a férfiak része tartja normálisnak, hogy a feleségük (élettársuk) jelentősen többet dolgozzon otthon, hanem a nők között is vannak olyanok, akik szeretik, ha az asszonyok sorsa, érdekeik nevelnek a családi mintáin. Például egy ötvenes jogásznő, akinek a gyerekei már lerepültek, arról próbált meggyőzni, hogy sok fiatal hölgy azért nem talál társat, mert túlteng bennük az öntudat, úgy gondolják, a férfi szolgálójává válnak, ha mondjuk készítenek neki egy finom vacsorát, és meglepik egy szövegpen terített asztallal.

Ezzel szemben Csehák Hajnalka pszichológus azt tapasztalta a praxisában, hogy az élettársak talán azok a feleségek, akik a legkevésbé ragaszkodnak a tradicionális családmodellhez – be sem e-

gedik a férjüket a konyhából –, akik nélkülözhetetlenné akarják tenni magukat. Ők általában nagyra tartják a jól kereső férjüket, közben nem veszik észre, hogy az anyai gondoskodásukkal „visszacsecsemősítik”. – Az ilyen típusú házasságok általában úgy kezdődnek, hogy a nő szeretetből, szerelemből szolgálja a férjét, aztán a helyzet az évek során megkövesedik, és már akkor sem tud vagy mer változtatni, ha a háztartás vezetése mellett egy-két gyerek nevelésének terhe és öröme is kizárólag rá nehezedik – magyarázza Hajnalka. – Főleg középkorú vagy idősebb nőkre jellemző e viselkedésmód, amelyet gyakran motívál szorongás is: „ha nem kap meg itthon mindent, s nem szolgálom teljes odaadással, akkor majd elhagy...”

LASSAN, DE VÁLTOZIK

Egy nagy tapasztalatú óvónő örömmel mesélte, hogy az utóbbi tíz-tizenöt évben egyre több apa fordul meg az óvodában, reggelente ők viszik a

gyerekük nevelésének. Giczi Johanna is azzal zárta a beszélgetésünket, hogy a gyerekei óvodájában az anyák napi ünnepségen kivétel nélkül részt vettek az édesapák, ami egy korábbiaktól eltérő, s a változás reményével kecsegtető férfimagatartást tükröz!

Ezt a halvány optimizmust erősíti egy apáknak szóló magazin harminchárom éves főszerkesztőjének álláspontja is. – Az előző nemzedékekben is lehettek olyan férfiak, akik igyekeztek tehermentesíteni a feleségüket, és részt kívántak venni a gyerekek életében, de nem ez volt a trend – mondja Vida Ferenc. – Ma viszont azt tapasztalom az olvasóink körében, a baráti társaságomban és a saját életemben is, hogy a mi generációnk másképp viszonyul a láthatatlan munkához, s (főleg) a gyerekneveléshez. Számunkra egyáltalán nem ciki pelenkázni, bepakolni a mosógépet, lemenni a gyerekekkel a játszótérre, porszívózni, mosogtatni vagy bevásárolni a boltban. Persze ezt kevésbé engedhetik

szik, szépül. Természetesen voltak olyan éjszakák, amikor három órát sikerült aludnom, aztán másnap okosnak kellett lenni az értekezleten, de ez nem baj, hiszen a gyerekekkel való együttélés fontos része. Tudom, ez még nem tipikus apai hozzáállás, de azt is tapasztalom, hogy egyre többen gondolkodnak így. Nemcsak azért, mert a férfiak rájönnek, hogy életük legnagyobb kalandja az apaság, hanem azért is, mert az anyukák nyugodtabban mennek vissza dolgozni, ha tudják, nem egyedül felelősek a családjáért. Ráadásul így a házasság sem lesz harci terep az otthoni munkák igazságtalan elosztása miatt!

CSEMPÉSZEK, GYILKOSOK, REMÉNYEK

Ahhoz képest, hogy az 1848-as törvényeink, amelyek megteremtették a polgári átalakulás lehetőségét hazánkban, éppúgy nem adtak választó jogot a nőknek, mint a hazaárulóknak, a gyűjtögetőknek, a csempészeknek és a gyilkosoknak – ugye, remek társaság? –, ahhoz képest, hogy a kiegyezés idején ki-nevették azt a képviselőt, aki szóba hozta a nők választójogát a Parlamentben, ma senki sem merül fel, hogy a nők érdemtelenül vesznek részt a választásokon. Ahhoz képest, hogy Svájcban csak 1971(!)-ben adtak választójogot az asszonyoknak, ma milliányi nő járul az urnákhoz e gazdag országban. Ahhoz képest, hogy a mai családokban még mindig sokszoros terhet cipelnek a nők, előbb-utóbb mindenki számára világossá fog válni: ha férfi és nő egyaránt dolgozik, az otthoni teendő-kön igazságosan kell osztozniuk! És a mai fiatal családok gyakorlata alapján joggal remélhetjük, hogy az unokáink, dédunokáink úgy nevetik majd ki korunk gyakorlatát, ahogy mi mosolyogjuk meg azokat, akik egy kalap alá vették szegény 19. századi asszonyokat a gyilkosokkal. ■

A 33 éves Vida Ferenc olyan természetesen vesz részt a kislánya nevelésében, mint a fiatal apageneráció sok más tagja

kicsiket, és a szülői értekezleteken is jelentős számban vesznek részt. A viselkedésük azt tükrözi, nemcsak asszisztálnak, de részesei is a

meg maguknak azok a kortársaink, akik klasszikus munkahelyen dolgoznak reggel nyolctól ötig, hatig vagy még tovább, ők (sajnos) csak a vacsoránál és a fürdetésnél vannak jelen. És a korábbi gyakorlatnak megfelelően a hétvégét töltik a gyerekekkel. De a saját vállalkozásukban, vagy rugalmas munkaidőben dolgozók aktíván részt tudnak venni a család működtetésében, és az anyuka akár napközben is rájuk bízhatja a gyerekeiket, hogy egy kicsit önmagával foglalkozhasson.

A mi kislányunk tizenhat hónapos, és én sok fiatal apához hasonlóan rájöttem, hogy csodálatos vele lenni, s figyelni, hogyan okosodik, növe-

*Élménybirtok, ahol
Éltre kel a középkor*

Az egész évben látogatható Élménybirtok Magyarország első tematikus élményparkja. Egyedülálló módon idézi fel és kelti életre a középkori Magyarországot: mesterek, színészek, harcedzett lovasok és íjászok közreműködésével.

✦ Nyári programok ✦

- Ugi mama varázslóiskolája
- Fegyverbemutató
- Tánc-percek
- Lovagi torna
- Varázsfestő háza
- Boszorkányház
- Korhű jelmezek
- Kurtizánképzés felnőtteknek
- Mesebarlang gyerekeknek

✦ Kézművesek ✦

- Kosárfonó, fazekas, gyöngyfüző,
- tűzzománc készítő, fafaragó,
- bőrműves, ólomkatona festő,
- könyvtűző, mézeskalácsos,
- csipkeverő

1.000 Ft-os
Élménybirtok belépő

A kupon beváltásának feltétele az alábbi szabvány kitöltése és leadása jegypénztárunkban.

NÉV:.....
CÍM:.....
E-MAIL:.....
ALÁÍRÁS:.....

A kupon felhasználható 2017. szeptember 30-ig egyeztetni alkalommal a látogatás nyitva tartásáig. A kupon átadását követően 1.000 Ft/18 év-ig jegy vásárlásból az Élménybirtok napiélmény programjára. A kedvezmény más akciókkal össze nem vonható, kizárólag nem váltható. Egy kupon egy darab belépőjegy vásárlására jogosít. Az adatlap kitöltésével hozzájárulok ahhoz, hogy az Élménybirtok Kft., mely üzemeltetője és a Hello '91 Kft., mely tulajdonosa a Puchner Birtok-Birtok részére marketing célú információkat küldjön, és a fent megadott adatokat írásos visszavonásig nyilván tartja. A személyes adatokat az információk szabadon felhasználási jogról és az információk szabadon felhasználásáról szóló 2011. évi CXII. tv. rendelkezéseinek megfelelően kezeljük. A Hello '91 Kft. adatkezelési nyilatkozatának címe: NAIH-55342/2013.

+ 36 72 459 546, 547
www.elmenybirtok.hu